

Др Снежана С. Бркић, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
S.Brkcic@pf.uns.ac.rs

МАРГИНАЛИЈЕ О ФУНКЦИЈИ КРИВИЧНОГ ГОЂЕЊА

Сажетак: У фокусу овог рада су нека питања улоге овлашћеног тужилаца у преткривичном и кривичном поступку. Дилему о томе да ли тужилачеву активност назвати функцијом оштражбе или функцијом кривичног гођења, аутор решава у користи ове последње. Један део рада посвећен је анализи и критеријима неких неуриваљивих дефиниција функције кривичног гођења. Аутор наводи да се функција кривичног гођења састоји из претпроцесног и процесног дела. Функција кривичног гођења разматрана је и кроз призмину појединих историјских типова кривичног поступка, као и кроз призмину појединих овлашћених тужилаца.

Кључне речи: јавни тужилац, функција кривичног гођења, кривични поступак.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Кривичнопроцесне функције су одговарајуће носеће улоге које поводом расправљања предмета кривичног поступка припадају основним процесним субјектима, без којих се не може замислити кривични поступак. Иако се у теорији често помињу основне процесне функције, за то нема довољно основа, јер се из системског прилаза кривичном поступку показује да поред њих не постоје споредне, нити какве друге процесне функције.¹ Међутим, теорија кривичног процесног права не нуди увек задовољавајуће одговоре по питању садржајног одређивања појединих кривичнопроцесних функција.² Тако се

¹ Снежана Бркић, Тезе о процесним функцијама у кривичном поступку, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 4/2017, 1403.

² Тај посао отежава и околност да неке кривичнопроцесне функције могу бити садржајно разноврсне с обзиром на посебне врсте кривичних поступака. Видети нпр. Снежана Бркић,

већ на самом почетку суочавамо са концепцијском неубличеношћу и недо-
вољном издиференцираношћу појединих кривичнопроцесних функција од
других граничних функција у кривичном или преткривичном поступку.

У овом раду позабавићемо се кривичнопроцесном функцијом која при-
пада овлашћеном тужиоцу. При дефинисању те функције можемо се руко-
водити једним формалним критеријумом који извире из оптужног начела.
Наиме, из раздеоде три процесне функције (гоњења, одбране и суђења), про-
излазило би да све оно што се налази у рукама овлашћеног тужиоца јесте
дериват њему намењене функције кривичног гоњења.³ Након тог почетног
задатка, остао би нам само чин генерализације. Међутим, савремени мешо-
вити поступци се не могу похвалити доследним спровођењем ове идеје, а
конфузији доприноси и плуралитет органа који се понекад крије иза неких
функција.

2. ФУНКЦИЈА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА ИЛИ ФУНКЦИЈА ОПТУЖБЕ?

Поставља се питање како назвати ту тужиочеву функцију: функцијом
кривичног гоњења⁴ или функцијом оптужбе⁵. У теорији се много чешће
среће овај други термин. Међутим, нама се чини да је правилније говорити
о функцији кривичног гоњења, јер је то шири појам од функције оптужбе
(осим ако се у овом контексту оптужба схвати у ширем смислу,⁶ што није
подржано законским текстом). Према одредби чл. 2, става 1, тачке 10 ЗКП⁷
оптужба је оптужница, оптужни предлог, приватна тужба и предлог за из-
рицање мере безбедности, односно израз који служи као општи назив за акт
тужиоца у коме су наведена обележја кривичног дела или противправног дела

Посебна улога суда у малолетничком кривичном поступку и начело процесне економије,
Зборник радова Правног факултета у Новом Саду 4/2016, 1120.

³ Snežana Cigler, *Načelo legaliteta i oportuniteta krivičnog gonjenja*, Novi Sad 1995, 24.

⁴ Тако, нпр., Тома Живановић, *Основни проблеми кривичног и грађанског процесног
права I*, Београд 1941, 145; Тихомир Васиљевић, *Систем кривичног процесног права*, Београд
1981, 64-65; Zagorka Simić – Jekić, *Krivično procesno pravo SFRJ, Beograd 1983, 66*; Davor Krapac,
Kazneno procesno pravo. Prva knjiga. Institucije, Zagreb 2010, 202.

⁵ Тако, нпр., Momčilo Grubač, *Krivično procesno pravo*, Beograd 2011, 70; Станко Беја-
товић, *Кривично процесно право*, Београд 2016, 99; Милан Шкулић, *Кривично процесно
право*, Београд 2011, 102.

⁶ Треба напоменути да Европска конвенција о људским правима усваја тзв. материјални
појам оптужбе, тако да члан 6 Европске конвенције почиње да се примењује од момента
званичне доставе са тврдњом да је учињено кривично дело. Овде се мисли о достављању
осумњиченом наредбе за претрес стана, возила, лица, итд. (Aleksandar Jakšić, *Evropska kon-
vencija o ljudskim pravima. Komentar*, Beograd 2006, 173.

⁷ Сл. гл.РС бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

одређеног у закону као кривично дело. Дакле, ЗКП користи оптужбу као ознаку за одговарајући процесни акт а не као ознаку за функцију овлашћеног тужиоца. Додуше, ниједан процесни акт не може сам од себе да се напише и поднесе суду. Подразумева се да иза тог процесног акта стоји активност овлашћеног тужиоца. Међутим, није логично да се у том задатку тужиоца исцрпљује читава његова улога. Законодавац није случајно одредио да је основно право и основна дужност јавног тужиоца гоњење учинилаца кривичних дела (члан 43, став 1 ЗКП). Та функција, између осталог, подразумева и подизање и заступање оптужбе пред судом (члан 43, став 2, тачка 5 ЗКП). Даље, начело легалитета кривичног гоњења огледа се у дужности јавног тужиоца да предузме кривично гоњење када постоје основи сумње да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности (члан 6, став 1 ЗКП). Затим, наш ЗКП разликује одустанак јавног тужиоца од кривичног гоњења, који је могућ до одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, од одустанка јавног тужиоца од оптужбе, који је могућ од одређивања до завршетка главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције (члан 497 ЗКП). За та два случаја везује се могућност наступања различитих правних последица (приговор оштећеног непосредно вишем јавном тужиоцу, до потврђивања оптужнице и преузимање кривичног гоњења од стране оштећеног, после потврђивања оптужнице).⁸ Дакле, функција оптужбе је само један од облика вршења функције кривичног гоњења. Свака функција оптужбе подразумева да је дошло до функције кривичног гоњења, али свака функција кривичног гоњења не подразумева да је дошло и до чина оптужбе, уколико се кривични поступак обустави пре подизања оптужног акта. Дакле, функција кривичног гоњења се не исцрпљује у подизању оптужбе, иако је она њен најконцентрисанији израз, него обухвата и њено заступање пред судом,⁹ односно протеже се током целог кривичног поступка.¹⁰

На оваквој линији размишљања налазе се и неки други аутори који равноправно користе оба ова појма, с тим да се они не поклапају у потпуности. Тако, нпр., Ђурђић функцију кривичног гоњења односно оптужбе дефинише као скуп делатности које, у оквиру свог фонда права и дужности, овлашћени тужилац предузима с циљем да покрене кривични поступак и

⁸ Члан 51 и 52 ЗКП.

⁹ Тако Михајло Чубински, *Научни и практични коментар Закона о судском кривичном и оптужујућу Краљевине Југославије*, Београд 1933, 42; Friedrich-Christian Schroeder, *Legalitäts- und Opportunitätsprinzip heute, Festschrift für Peters* 1974, 414.

¹⁰ Витомир Петровић, *Предавања из кривичног судског поступка (скрипта)*, Београд 1951, 85; Загорка Симић Јекић, *Начин гоњења учинилаца кривичних дела, Правни живот* 4-5/1968, 50.

да суд утврди кривицу оптуженог и осуди га по закону.¹¹ Оптужбу у ширем смислу (тј. кривично гоњење) чине делатности тужиоца усмерене на покретање кривичног поступка, кад постоје основи сумње да је неко лице учинило кривично дело које му се ставља на терет.¹² Оптужбу у ужем смислу чине делатности тужиоца које предузима кад постоји оправдана сумња о делу и учиниоцу, с циљем да се окривљени изведе на главни претрес и да га суд огласи кривим и осуди по закону.¹³ Нама се наведена појмовна одређења чине сасвим прихватљива. Па и они аутори који су се определили за израз функција оптужбе, исти дефинишу као право (а за јавног тужиоца и дужност) на кривично гоњење.¹⁴ Међутим, у оваквим одређењима не види се појмовна разлика, већ се функција кривичног гоњења и функција оптужбе паралелно користе, при чему се уопште не објашњава да ли су то синоними, или се не поклапају.¹⁵

3. НЕКЕ НЕПРИХВАТЉИВЕ ДЕФИНИЦИЈЕ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Осврнућемо се на још неколико покушаја теоријског дефинисања функције кривичног гоњења. Тако се функција кривичног гоњења одређује као „активност у процесу у коју спадају све процесне радње подузете с циљем да се пронађе учинилац кривичног дјела и да се приведе осуди”.¹⁶ По тим ауторима, не треба говорити о функцији кривичног гоњења у малолетничком поступку, где тежимо изрицању васпитних мера, које не претпостављају осуду и замишљене су тако да делују у корист малолетника. Ова дефиниција нам изгледа преуско, јер се ограничава само на активности у процесу, а не и на оне предузете поводом њега, тј.у циљу његовог заснивања. Ширење дефиниције у том смислу се не би косило са појмом процесних радњи, којима се правно-технички реализује функција кривичног гоњења. Тако, нпр., према Васиљевићу процесне радње су делатности процесних субјеката обавезних или овлашћених на њихово вршење, обављене у процесу, којима се непосредно утиче на заснивање, ток или окончање процесног односа, а чије су претпоставке, вршење и дејство одређени у процесном закону.¹⁷ Међутим, није неопходно да процесна радња буде предузета у процесу. Она може бити предузета и пре формалног започињања поступка, ако је непосредно упра-

¹¹ Војислав Ђурђић, *Кривично процесно право – општи део*, Ниш 2014, 181.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ М. Шкулић, 102.

¹⁵ Чедомир Стевановић, *Кривично процесно право СФРЈ*, Београд 1982, 121; Dragoljub V. Dimitrijević, *Krivično procesno pravo*, Beograd 1982, 64, 115.

¹⁶ Bogdan Zlatarić, Mirjan Damaška, *Rječnik krivičnog prava i postupka*, Zagreb 1966, 88.

¹⁷ T. Vasiljević, 233; слично и М. Grubač, 199; С. Бркић, 228.

вљена на заснивање кривичног поступка. Исти закључак следи и из материјално-формалног појма процесне радње који је дао Тома Живановић.¹⁸ Ширење дефиниције функције кривичног гоњења било би неопходно и због тога што почетни материјални супстрат ове функције не само претходи, него и омогућава заснивање кривичнопроцесног односа. Без обзира на то како решимо сложено питање почетка кривичног поступка, ван односно пре њега увек стоји онај део тужилачке активности који је усмерен на фундирање његовог иницијалног акта. Тај део тужилачке активности не губи на значају због своје неформалности, подељености са другим субјектима и временској удаљености од поступка. Такво схватање функције кривичног гоњења је пожељно нарочито у контексту начела легалитета кривичног гоњења.¹⁹

Наведена дефиниција функције кривичног гоњења је неадекватна јер ову функцију повезује са циљем проналажења учиниоца кривичног дела. И по Водинелићу, функција кривичног гоњења састоји се у томе да се учини све што је потребно за откривање свих кривичних дела и учинилаца.²⁰ Можда то и јесте нешто што би по природи ствари ту спадало или требало да спада, али се не може сматрати типичном процесном функцијом, и није оправдано да избија у први план у самој дефиницији. Овом принципијелном разлогу придружује се и један логички разлог. Наведена дефиниција је контрадикторна са становишта неких правних система, јер се не могу истовремено испунити оба услова: циљ проналажења учиниоца неспојив је са обављањем активности у процесу, који се може водити само против познатог лица.²¹ Међутим, овај приговор отпада у оним правима где је могућа истрага и против непознатог учиниоца, као што је то случај у француском праву и српском праву према ЗКП из 2011. године. Овај приговор не би стајао ни у случају када се проналажење учиниоца схвати у ширем смислу: не као откривање непознатог, него као чињење доступним познатог.²²

Према другој дефиницији, делатност казног прогона обухвата:

„1) давање побуде (иницијативе) за почетак поступка за установљење, да ли у конкретном случају постоје или не постоје правне предпоставке примјене казно-правних санкција на одређену особу, те за њихову примјену уколико предпоставке постоје;

2) настојање за вријеме цијелог трајања поступка споменутог под 1), да се изведу све оне радње, које је у конкретном случају потребно извести, да се споменуто установљење обави објективно, како то захтијевају правни пробитци”.²³

¹⁸ Т. Живановић, 118-119.

¹⁹ S. Cigler, 25.

²⁰ Владимир Водинелић, *Криминалисџика*, Београд 1987, 14.

²¹ S. Cigler, 25.

²² *Ibidem*.

²³ Vladimir Bayer, *Kazneno postupovno pravo – prva knjiga. Poviestni razvoj*, Zagreb 1943, 311.

У једном другом делу Вауег даје и скраћену дефиницију, која функцију кривичног гоњења своди на постављање захтева за почетак кривичног поступка и заступање интереса прогона за време тог поступка.²⁴ Међутим, ова дефиниција није прихватљива у оним државама где се тужиочевим актом поступак не само иницира, него и покреће и где је он *dominus litis* претходног стадијума.

По нашем мишљењу, функција кривичног гоњења садржајно је усмерена на покретање кривичног поступка и његово одржавање у току, али укључује у себи и нека овлашћења јавног тужиоца у преткривичном поступку.

4. ЕЛЕМЕНТИ ФУНКЦИЈЕ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Јавни тужилац је један од три основна процесна субјекта у кривичном поступку. У његовим рукама се налази функција кривичног гоњења. За разлику од функције суђења и одбране, које се по правилу протежу од покретања кривичног поступка до његовог правноснажног окончања,²⁵ функција кривичног гоњења увек има и свој претпроцесни део, који покрива преткривични поступак. Два су пута која могу водити до признања претпроцесне егзистенције функције кривичног гоњења, логички и догматски:²⁶ а) везивање покретања кривичног поступка за стварне услове (одређени степен уверења о постојању кривичног дела) донекле губи смисао ако се јавни тужилац ослободи обавезе вођења рачуна о њиховом стварању; другим речима, пасивношћу вршиоца функције кривичног гоњења пре почетка процеса, смањује се поље његовог утицаја и у процесу; б) нека права изричито предвиђају активност на откривању кривичних дела и учинилаца као саставни део функције кривичног гоњења. Дакле, кривични поступак се не може покренути без иницијативе овлашћеног тужиоца а материјалноправни услов за заснивање кривичнопроцесног односа везује се за одређени квантум доказаности кривичног дела. Због тога је неопходно да се функција кривичног гоњења прошири и на предузимање неких непроцесних и процесних активности, које се обављају пре почетка кривичног поступка и којима ће се фундирати тужиочев

²⁴ Vladimir Bayer, *Jugoslavensko krivično procesno pravo, knjiga prva*, Zagreb 1982, 21. Сличну дефиницију налазимо и у *Правној енциклопедији, I том*, Београд 1985, 425.

²⁵ Ипак треба напоменути да се функција суђења и функција одбране изузетно могу вршити и пре покретања кривичног поступка. Тако, нпр., судија за претходни поступак је овлашћен да одлучује о ограничењу уставних слобода и права осумњиченог у предистражном поступку а осумњичени у предистражном поступку има одређени скуп права, између осталог и право на браниоца. Функција суђења и функција одбране могу се вршити и после правноснажног окончања кривичног поступка, уколико буде изјављен неки од ванредних правних лекова.

²⁶ S. Cigler, 26.

акт о покретању кривичног поступка. Дакле, функција кривичног гоњења има свој претпроцесни и процесни део. Претпроцесни део функције кривичног гоњења обухвата скуп овлашћења и дужности јавног тужиоца у преткривичном поступку, које се врше с циљем омогућавања доношења ваљане одлуке о кривичној пријави. Ту, нпр., спадају: прикупљање додатних обавештења од грађана и државних органа, саслушавање ухапшеног лица, саслушавање осумњиченог у складу са одредбама ЗКП под условом да је изричито пристао да да исказ и да су пристанак и сам исказ дати у присуству браниоца, одлучивање о задржавању осумњиченог, предлагање посебних доказних радњи, итд.

Садржину сваке процесне функције чини скуп права и дужности овлашћених процесних субјеката, која се реализују предузимањем одређених процесних радњи. Изузетак од тога је претпроцесни део функције кривичног гоњења, који се може реализовати и процесним и непроцесним радњама. Дакле, ако кажемо да је функција кривичног гоњења процесна функција, то уопште не значи да се она може вршити само у процесу. И док неки аутори изражавају сумњу у то како кривично гоњење може започети пре кривичног поступка,²⁷ нама се то чини нормалним. Природно је да се функција кривичног гоњења распростире и на предистражни поступак, баш због тога што од ње зависи и покретање кривичног поступка и његово одржавање у току. Разлика између претпроцесног и процесног дела функције кривичног гоњења је у томе што се претпроцесни део ове функције може реализовати како процесним, тако и непроцесним радњама, док се њена процесна егзистенција увек заснива на предузимању формалних доказних радњи.

Ова наша поставка делимично се коси са одредбом члана 5 ЗКП, која одређује да кривично гоњење започиње првом радњом јавног тужиоца, или овлашћених службених лица полиције на основу захтева јавног тужиоца, предузетом у складу са овим закоником ради провере основа сумње да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело, као и подношењем приватне тужбе. Разлика у нашем поимању функције кривичног гоњења и њеног схватања израженог у одредби члана 5 ЗКП, је у томе што ЗКП уважава само први процесни елемент претпроцесног дела функције кривичног гоњења. Ако је то тако, поставља се питање којом функцијом су обухваћене остале активности јавног тужиоца у предистражном поступку: да ли су оне саставни део функције откривања и расветљавања кривичног дела (што је примарна надлежност полиције) или је то нека трећа функција, којој још нико није открио име. Решење ове дилеме је важно не само из теоријских већ и из практичних разлога јер се укључивањем и

²⁷ Милан Шкулић, *Основне новине у кривичном процесном праву Србије. Нови Законик о кривичном поступку из 2011. године*, Београд 2013, 9.

претпроцесних активности у функцију кривичног гоњења, и на њих простира важеће начело кривичног прогона (начело легалитета).

Циљ претпроцесног дела функције кривичног гоњења јесте стварање претпоставки за доношење ваљане одлуке о кривичној пријави. Пошто та одлука може бити двојака, и наведени циљ може бити двојак: позитивни и негативни. Позитивни циљ претпроцесног дела функције кривичног гоњења јесте омогућавање покретања кривичног поступка, а тиме и вршења процесног дела те функције. Негативни циљ претпроцесног дела функције кривичног гоњења је уздржавање од покретања кривичног поступка, било због непостојања потребних законских услова, било из разлога целисходности. Од квалитетно реализованог претпроцесног дела тужиоачеве функције зависи да ли ће уопште заживети и њен процесни део. Међутим, претпроцесна активност јавног тужиоца није једини фактор који утиче на могућност наступања његове процесне функције. Њена реализација добрим делом зависи од успешног вршења неких других непроцесних функција, као што су функција откривања, расветљавања и пријављивања кривичних дела. Ако кривично дело не буде откривено ни пријављено, у потпуности ће изостати функција кривичног гоњења у оба своја сегмента. Иако јавни тужилац није непосредни носилац функције откривања кривичних дела, он је као руководећи орган предистражног поступка делимично одговоран за високу тамну бројку криминалитета.²⁸ Али, уколико се сазнало за кривично дело, али оно није сасвим расветљено, нити је откривен потенцијални учинилац (осумњичени), онда још већа одговорност пада и на јавног тужиоца, зато што он има право и дужност да синхронизује и усмерава рад свих осталих државних органа који учествују у преткривичном поступку. У том смислу, нарочито је важан његов однос према полицији, као носећем органу предистражног поступка. Јавни тужилац се не ослобађа одговорности за неефикасност предистражног поступка, зато што други државни органи имају две дужности према њему: а) дужност свих органа који учествују у предистражном поступку да о свакој предузетој радњи у циљу откривања кривичног дела или проналажења осумњиченог обавесте надлежног јавног тужиоца; б) дужност полиције и других државних органа надлежних за откривање кривичних дела да поступе по сваком захтеву надлежног јавног тужиоца. Ако полиција или други државни орган не поступи по захтеву јавног тужиоца, јавни тужилац ће одмах обавестити

²⁸ О дужности ангажовања јавног тужиоца и на плану откривања кривичних дела и проналажења учинилаца, писало се још пре четири-пет деценија. Тако, Тихомир Васиљевић, Момчило Грубач, *Коментар Закона о кривичном поступку*, Београд 1987, 75; Миодраг Трифуновић, *Преткривични стадијум поступања и улога органа унутрашњих послова и јавног тужиоца (јавнотужилачки аспект)*, 13. мај 2/1971, 16; Davor Крапас, *Suvremeni prethodni krivični postupak – nastanak i glavne značajke*, *Naša zakonitost* 2-3/1989, 311; Branko Petrić, *Коментар Закона о кривичном поступку. 1. knjiga*, Београд 1986, 44.

старешину који руководи тим органом, а по потреби и надлежног министра, владу или надлежно радно тело Народне скупштине. Ако у року од 24 часа од када је примљено поменуто обавештење, полиција и други државни орган не поступи по захтеву јавног тужиоца, јавни тужилац може затражити покретање дисциплинског поступка против лица за које сматра да је одговорно за непоступање по његовом захтеву. Иако је ова одредба велики напредак у односу на ЗКП из 2001. године, штета је што није предвиђена и могућност јавног тужиоца да учествује у том дисциплинском поступку и да буде обавештен о његовом исходу.

До законског ширења функције кривичног гоњења код нас дошло је новелом Законика о кривичном поступку 1973. године, којом је допуњен члан 44 ЗКП надлежношћу јавног тужиоца „да предузме потребне мере у вези са откривањем кривичних дела и проналажењем учинилаца”. Додуше, и пре тога су закони о јавном тужилаштву говорили о „старању” јавног тужиоца у том смислу,²⁹ али је било отпора таквом њиховом ангажовању, под изговором да то није њихова обавеза по ЗКП. Дилему о томе да ли се ради о посебном овлашћењу јавног тужиоца или о саставном делу функције гоњења, решио је сам законодавац на мање-више јасан начин,³⁰ у корист овог последњег.

5. ФУНКЦИЈА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА У ИСТОРИЈСКИМ ТИПОВИМА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА³¹

У историјском развоју кривичног поступка смењивали су се различити носиоци ове функције. У акузаторском поступку ова функција је била у рукама оштећеног лица, што је одговарало тадашњем схватању кривичног дела као приватне ствари појединца. Отуда се организација судског поступка у кривичним и грађанским стварима и није разликовала. Такво схватање кривичног дела није могло дуго да се одржи. То, пре свега, није одговарало католичкој цркви која преко акузаторског поступка није могла да обезбеди систематски прогон јеретика. Са ступањем на сцену инквизиторског поступка, функција кривичног гоњења се са приватног лица преноси на државни орган – суд, у чијим рукама се истовремено налазила и функција суђења, па

²⁹ Нпр., члан 6 Закона о јавном тужилаштву из 1954 (Службени лист ФНРЈ 51/1954); члан 12 Закона о јавном тужилаштву из 1965 (Службени лист СФРЈ 7/1965). Каснији закони усвајају терминологију ЗКП.

³⁰ На то упућује језичко тумачење употребљених израза: „у вршењу гоњења” (члан 6 бившег Закона о јавном тужилаштву из 1954. године); „у остваривању функције гоњења” (члан 9, став 2 бившег Закона о јавном тужилаштву САПВ из 1975 (Службени лист САПВ 28/76), итд.

³¹ Више о историјским типовима кривичног поступка видети код С. Бркић, *Кривично процесно право 1*, Нови Сад 2016, 23-28.

чак и одбране. Тиме се обезбедило ефикасније кривично гоњење, али правилно уочен проблем акузаторског поступка није решен на најадекватнији начин. Кумулација различитих процесних функција у рукама једног субјекта није давала ни минимум гаранција за непристрасно и објективно суђење. Велики помак у том правцу доноси нам мешовити кривични поступак, који се јавља крајем XVIII века. Једна од његових тековина је и институција јавног или државног тужилаштва, која је преузела функцију кривичног гоњења из руку суда. Дакле, од типа кривичног поступка зависило је ко ће бити носилац функције кривичног гоњења и каква овлашћења ће имати.

6. ФУНКЦИЈА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА КРОЗ ПРИЗМУ ПОЈЕДИНИХ ОВЛАШЋЕНИХ ТУЖИЛАЦА

Осим јавном тужиоцу, функција кривичног гоњења је у савременим правима, по правилу, једним делом поверена и приватном и супсидијарном тужиоцу. Приватни тужилац гони за мање друштвено опасна дела, којима није толико тангиран јавни, већ приватни интерес, док супсидијарни тужилац под законом одређеним условима гони за кривична дела која се гоне по службеној дужности, уколико је јавни тужилац одустао од оптужбе.

Поставља се питање да ли је функција кривичног гоњења садржајно иста, независно од овлашћеног тужиоца који је врши. На ово питање треба дати одричан одговор. Пре свега, функција кривичног гоњења приватног и супсидијарног тужиоца не обухватају овлашћења и дужности у предистражном поступку, јер се тај поступак води само за кривична дела за која се гони по службеној дужности. Тиме је из њега искључен приватни тужилац који је овлашћени тужилац за кривична дела за која се гонии по приватној тужби. С друге стране, у предистражном поступку нема места ни за супсидијарног тужиоца, јер он може преузети гоњење од јавног тужиоца који је одустао од оптужбе, тек после потврђивања оптужнице. Приватни и супсидијарни тужилац не могу бити ни субјекти који воде истрагу, јер је код нас уведена јавнотужилачка истрага.

Приватни и супсидијарни тужилац у начелу имају сва права и дужности као и јавни тужилац, осим оних права која су јавном тужиоцу дата као државном органу. То, између осталог, значи да они не могу рачунати на помоћ других државних органа. Осим тога, они се не руководе начелом легалитета кривичног гоњења, већ диспозитивним начелом, што значи да од њихове личне воље зависи покретање поступка. Приватни и супсидијарни тужилац не руководе се ни начелом опортунитета кривичног гоњења, јер је језгро начела опортунитета дискрециона оцена, коју увек врши државни орган и увек се врши у јавном интересу. Они су и изузетак од начела официјелности

кривичног гоњења, будући да се регрутују из реда оштећених лица и да као такви слободно одлучују о вођењу кривичног поступка. Они нису дужни да буду објективни, да утврђују чињенице које иду у корист окривљеног и да изјављују жалбу у корист окривљеног. Приватни тужилац је дужан да предујми део трошкова кривичног поступка и да дефинитивно сноси све трошкове кривичног поступка у случају неуспеха приватне тужбе. Супсидијарни тужилац у том погледу има исти положај као и јавни тужилац. Такође, они могу бити саслушани у својству сведока, док то није случај са јавним тужиоцем.

7. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Кривичнопроцесне функције су одговарајуће носеће улоге које припадају основним процесним субјектима у кривичном поступку. Теорија кривичног процесног права не нуди увек задовољавајуће одговоре по питању садржајног одређивања појединих кривичнопроцесних функција. Тако, извесне дилеме постоје и у погледу термилошког и садржајног одређења функције овлашћеног тужиоца. Правилније је говорити о функцији кривичног гоњења, него о функцији оптужбе, јер је она ужи појам. Функција оптужбе је само један од облика вршења функције кривичног гоњења. Свака функција оптужбе подразумева да је дошло до функције кривичног гоњења, али свака функција кривичног гоњења не подразумева да је дошло до чина оптужбе, уколико се кривични поступак обустави пре подизања оптужног акта.

Неке дефиниције кривичног гоњења су неприхватљиве. По нашем мишљењу, функција кривичног гоњења садржајно је усмерена на покретање кривичног поступка и његово одржавање у току, али укључује у себи и нека права и дужности јавног тужиоца у преткривичном поступку. Функција кривичног гоњења има свој процесни и претпроцесни део. Разлика између њих је у томе што се претпроцесни део функције кривичног гоњења може реализовати како процесним, тако и непроцесним радњама, док се процесни део те функције увек остварује кроз формалне доказне радње. Циљ претпроцесног дела функције кривичног гоњења јесте стварање претпоставки за доношење ваљане одлуке о кривичној пријави или другом извору сазнања за кривично дело. Од квалитетно реализованог претпроцесног дела тужиоцеве функције, зависи да ли ће уопште заживети и њен процесни део.

Носиоци функције кривичног гоњења зависе и од историјског типа кривичног поступка. Функција кривичног гоњења није садржајно иста, што зависи од модела истраге и од врсте овлашћеног тужиоца.

Snežana S. Brkić, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
S.Brkić@pf.uns.ac.rs

Marginal Notes to the Function of Prosecution

Abstract: *In the focus of this paper are some issues of the role of an authorized prosecutor in the pre-criminal and criminal proceedings. For the purpose of calling the prosecutors activity, the function of the charge or the function of prosecution, the author reverses in favor of this last. One part of the paper is devoted to the analysis and criticism of some unacceptable definitions of the prosecution function. The author states that the prosecution function consists of a pre-processing and proces part. The prosecution function was also considered through the prism of certain historical types of criminal proceedings, as well as through the prism of certain authorized prosecutors.*

Keywords: *public prosecutor, function of prosecution, criminal proceeding.*

Датум пријема рада: 16.12.2018.